

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maaseutuelinkeinotilastoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseutuelinkeinotilastoista, joka korvaisi nykyisen maatilatilastosta annetun lain. Maatila- ja puutarhataloutta sekä niihin liittyvää kauppaa ja jalostusta sekä muita maaseutuelinkeinoja koskevia tilastoja tuottaisi ja julkaisisi muun muassa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Tätä varten tietopalvelukeskus hankkii tilastojen laatimi-

sen kannalta välttämättömät tiedot edellä mainittujen toimintojen harjoittajilta, joille säädettäisiin tiedonantovelvollisuus. Tietojen käsittelyssä ja tilastojen laadinnassa noudatettaisiin tilastolakia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Maaseutuelinkeinoja koskevia tilastoja tuottavia tilastoviranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus sekä tilastokeskus. Tilastoviranomaisten välinen työnjako on selkeytynyt. Tilastokeskus tuottaa ja julkaisee pääasiassa taloutta koskevia tilastoja, kun taas maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus tuottaa ja julkaisee maaseutuelinkeinojen rakennetta, toiminnan edellyttämiä voimavaroja, tuotantoa sekä maaseutuelinkeinoihin liittyvää kauppaa ja jalostusta sekä maataloustuotteiden hintoja koskevia tilastoja. Tullihallitus tuottaa ja julkaisee maataloustuotteiden tuontia ja vientiä koskevia tilastoja. Maaseutuelinkeinoja koskevia tilastoja laativat lisäksi muun muassa maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos sekä metsäntutkimuslaitos.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalve-

luksuksen tilastotoiminta perustuu maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annettuun lakiin (1200/92). Lain 1 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa ja julkaista virallista maatilatilastoa sekä tuottaa maaseutuelinkeinojen tilastointiin ja tietohuoltoon liittyviä palveluja. Tilastotuotannosta säädetään maatilatilastosta annetussa laissa (675/75), jäljempänä maatilatilastolaki, ja tilastolaissa (62/94) sekä Euroopan unionin maataloustilastoja koskevissa säädöksissä kuten maatilojen rakennetta vuosien 1988 ja 1997 välillä koskevien yhteisön tilastotietojen keruun järjestämisestä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 571/88, jäsenvaltioiden toimitettavista viljantuotantoa koskevista tilastotiedoista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 837/90, jäsenvaltioiden toimittamista muita kasvi- tuotteita kuin viljoja koskevista tilastotie-

doista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 959/93, siitosmunien ja siipikarjan poikasten tuotannosta ja pitämisestä kaupan annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2782/75, maitoa ja maitovalmisteita koskevien tilastotietojen keruusta annetussa neuvoston direktiivissä (96/16/EY), tilastotietojen keruusta jäsenvaltioissa tiettyjen hedelmälajien viljelmien tuotantomahdollisuuksien määrittämiseksi annetussa neuvoston direktiivissä (76/625/ETY), sikatuotantoa koskevien tilastotietojen keruusta annetussa neuvoston direktiivissä (93/23/ETY), nautaeläintuotantoa koskevien tilastotietojen keruusta annetussa neuvoston direktiivissä (93/24/ETY), lammas- ja vuohituotantoa koskevien tilastotietojen keruusta annetussa neuvoston direktiivissä (93/25/ETY) ja yhteisön maatilatypologian perustamisesta annetussa komission päätöksessä (85/377) sekä yhteisön maataloustilastojen parantamisesta annetussa neuvoston päätöksessä (96/411/EY).

Voimassa oleva maatilatilastolaki on vuodelta 1975. Lain säätämisen jälkeisinä vuosina on tapahtunut kehitystä tilastotarpeissa, tilastorekistereissä, atk-tekniikassa ja muualla tilastoalalla. Maatilahallitukselle kuuluneet tilastotehtävät on viraston lakkauttamisen jälkeen siirretty maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle. Lisäksi Euroopan unionin (EU) jäsenyydestä johtuvat tilastointitehtävät edellyttävät tiedonantovelvollisuuden laajentamista. Maatilatilastolain suhde tilastolakiin ja maaseutuelinkeinorekisterilakiin (1515/94) edellyttää myös säännösten tarkistamista.

Esityksessä ehdotetaan, että maatilatilastolain 3 §:n mukainen maatilatilaston suunnittelua ja toteuttamisen valvontaa varten maatilahallituksen yhteydessä ollut maatilatilaston neuvottelukunta lakkautetaan. Neuvottelukunnasta säätämistä pidetään tarpeettomana, koska tilastolain 7 §:ssä on asetettu tilastoviranomaisille neuvotteluvollisuus tiedonantajien tai heitä edustavien järjestöjen ja muiden organisaatioiden kanssa. Maatilatilastolain 4 §:n mukainen lomakkeiden vahvistamisen menettely ehdotetaan kumottavaksi, koska tilastolain neuvottelumenettely turvaa riittäväällä tavalla asianosaisten mahdollisuudet vaikuttaa tilastoviranomaisen ratkaisuihin heitä koskevissa asioissa.

EU:n tilastotoimesta vastaa Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto (Eurostat). Koska yhteinen maatalouspolitiikka on EU:n pi-

simmälle integroituja osa-alueita ja muodostaa huomattavimman osan EU:n budjetista, maaseutuelinkeinotilastot ovat keskeisessä asemassa EU:n tilastotoimessa. EU:n tilastotuotanto perustuu siihen, että jäsenmaiden tilastoviranomaiset toimittavat sille tietoja joko tilastosäästösten velvoittamina tai jäsenmaiden yhteisten sopimusten perusteella. Kansalliset viranomaiset eivät salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle neuvoston asetuksen (EURATOM, ETY) N:o 1588/90 mukaan voi vedota kansallisiin tilastosalaisuutta koskeviin säännöksiin salassapidettävien tilastollisten tietoaaineistojen Eurostatille luovuttamisen estämiseksi, jos yhteisön lainsäädäntöön kuuluva, yhteisön tilastoja koskeva säännös säättää tietojen luovuttamisesta. Salassapidettävien tilastotietojen luovuttaminen toteutetaan asetuksen mukaisesti kuitenkin siten, ettei tilastoyksiköitä voida suoraan tunnistaa. Siten esimerkiksi tiedot maatalojen rakennetutkimusta varten on toimitettava maatalojen rakennetta vuosien 1988 ja 1997 välillä koskevien yhteisön tilastotietojen keruun järjestämisestä annetun neuvoston asetuksen mukaan Eurofarm-tietokantaan yksilötason tietoina, joista tunnistetiedot on poistettu. Pääsääntöisesti tilastoaaineisto toimitetaan Eurostatin kuitenkin tilastotauluina.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Esitys ei muuta nykyisiä tilastotoiminnan kustannuksia. Tiedonantovelvollisuus on rajattu koskemaan maatala- ja puutarhatalouden, niihin liittyvän kaupan ja jalostuksen sekä muiden maaseutuelinkeinojen harjoittajia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksessa virkatyönä työryhmässä, johon kutsuttiin jäseniksi maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen, tilastokeskuksen ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliiton edustajat.

Asia on käsitelty valtiovarainministeriön asettamassa tiedonkeruuvaltuuksia selvittävässä työryhmässä ja valtioneuvoston hallinnon kehittämisen ministeriryhmässä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Tilastoviranomainen.* Pykälässä säädetään maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus maatila- ja puutarhataloutta, niihin liittyvää kauppaa ja jalostusta sekä muita maaseutuelinkeinoja tuottavaksi ja julkaisevaksi tilastoviranomaiseksi.

Tietopalvelukeskus tuottaisi siten tilastoja maatila- ja puutarhatalouden lisäksi myös muista maaseutuelinkeinoista, kuten porotaloudesta, turkistarhauksesta sekä alkutuotannon yhteydessä harjoitettavasta pienyritystoiminnasta. Tietopalvelukeskus tuottaisi myös maatila- ja puutarhatalouden tuotteiden kauppaa ja jalostusta koskevia tilastoja. Osan maaseutuelinkeinoja koskevista tilastoista tuottaisivat ja julkaisisivat muut viranomaiset kuten nykyisinkin.

2 §. *Tiedonantovelvollisuus.* Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuus 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajille. Tiedonantovelvollisuus koskee tilastojen laatimisen kannalta välttämättömiä toiminnan lajia, sijaintia, omistamista, hallintaa, tuotteita, taloutta sekä toiminnan edellyttämiä voimavaroja ja niiden käyttöä koskevia tietoja.

Tuotteita koskeviin tietoihin sisältyvät tiedot hyödykkeiden ja palveluiden tuotannosta, käytöstä, tilauksista, ostoista, myynneistä, hankinnoista, hinnoista ja varastoinneista. Taloutta koskeviin tietoihin kuuluvat tiedot tuloista, kustannuksista, varoista, veloista ja investoinneista. Toiminnan edellyttämiin voimavaroihin ja niiden käyttöön kuuluvat tiedot maankäyttölajien pinta-aloista, pellonkäytöstä, kotieläimistä, henkilöstöstä, työpaikoista sekä tuotantopanoksista kuten työvoimasta, koneista, lannoitteista, kasvinsuojeluaineista ja energian käytöstä. Yksityiskohtaisista tiedoista päätetään tilastolain 7 §:n mukaisten neuvottelujen jälkeen.

Tiedonantovelvollisuus kattaa keskeiset nykyisten tilastojen laatimisessa tarvittavat tiedot. Poikkeuksena ovat taloutta koskevat tiedot, joita tietopalvelukeskus ei nykyisin kerää tilastotarkoituksiin vaan jotka se saa

ensisijaisesti hallinnollisesta aineistosta. Tullevaisuudessa saattaa kuitenkin olla tarpeellista kerätä näitäkin tietoja pelkästään tilastojen laatimista varten, jos käytettävissä olevat hallinnollisiin aineistoihin sisältyvät tiedot eivät ole riittäviä. Tilastokeskuksen ja maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tehtävänä on tuottaa maataloutta koskevat taloustilastot. Tilastolaki edellyttää, että tietojen antajilta kerätään vain tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot ja että tilastojen laatimisessa käytetään ensi sijassa hyväksi muussa yhteydessä kerättyjä tietoja. Tietojen keruun koordinoimiseksi ja päällekkäisten tietojen keruun välttämiseksi tietopalvelukeskus neuvottelee ennen tietojen keruuseen ryhtymistä tilastokeskuksen ja maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kanssa.

Koska tilastotuotannossa tulee ensisijaisesti hyödyntää muussa yhteydessä kerättyjä tietoja, valtion viranomaiset velvoitetaan antamaan tilastoviranomaisille salassapitosäännösten estämättä 2 §:n 1 momentissa määritettyä maaseutuelinkeinoihin liittyvää tietoa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos velvoitetaan antamaan hallussaan olevia maatilaan ja sen hallintaan liittyviä tietoja, kuten maatilan nimi-, osoite- ja sijaintitiedot sekä maatilan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot. Tietoja käytetään tietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden sekä tilastorekisterien kattavuuden tarkistamiseen. Menettelyllä voidaan välttää erillisiä postikyselyjä ja vähentää maaseutuelinkeinotoiminnan harjoittajien tiedonantorasitusta.

Suuri osa maaseutuelinkeinotilastojen tiedoista saadaan maaseutuelinkeinorekisteristä tai samassa yhteydessä, kun kerätään tietoa maaseutuelinkeinorekisteriin. Koska kuitenkin kaikki ne yksiköt, joilta tilastotietoa tarvitaan, eivät tule rekisteröidyiksi maaseutuelinkeinorekisteriin eikä niiltä siten kerätä maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain perusteella tietoja, pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuus tilastotietojen saamiseksi myös näiltä yksiköiltä.

3 §. *Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen.* Merkittävä osa maaseutuelinkeinoilastoista on tarkoitus saada käyttämällä hyväksi maaseutuelinkeinorekisteriä. Maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 2 §:n mukaan rekisteriä voidaan käyttää myös tilastollisiin tarkoituksiin hallinnollisten tarkoitusten lisäksi. Ehdotettua lakia sekä tilastolakia sovelletaan rekisterin tietojen käyttöön tilastotarkoituksiin, muuten tietoihin sovelletaan maaseutuelinkeinorekisteristä annettua lakia.

Maaseutuelinkeinorekisterin tietojen keruun yhteydessä voidaan kerätä rekisteriyksikköjä koskevia tietoja tilastotarkoituksiin. Tilastolliseen tietoon sovelletaan maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 5 §:n 3 momentin mukaan maatilatilastolakia, jonka ehdotettu laki korvaisi. Tietojen keruussa, tiedonantovelvollisuudessa, käsittelyssä, luovuttamisessa ja salassapidossa on siten sovellettava ehdotettua lakia eikä tilastolakia. Maaseutuelinkeinorekisterin yhteydessä kerättyjä tilastotietoja käsitellään tietoteknisesti hallinnollisesta tiedosta erillisenä tietona.

Tilastoinnissa noudatetaan ehdotetun lain ohella tilastoalan yleislaiksi annettua tilastolakia. Ehdotukseen on sisällytetty ainoastaan ne välttämättömät tilastolakia täydentävät säännökset, joita tilastolaki edellyttää tietojen tiedonantovelvollisuuden perusteella kerättäessä.

Pykälän 3 momentissa säädetään ikää, sukupuolta, koulutusta ja ammattia koskevien tietojen luovuttamisesta tunnistetiedoilla tieteellistä tutkimusta sekä tilastollista selvitystä varten. Maaseutuelinkeinorekisterissä olevien vastaavien tietojen luovuttaminen on mahdollista maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain 7 §:ssä säädettyillä edellytyksillä. Momentti koskee siten vain ikää, sukupuolta, koulutusta ja ammattia koskevia tietoja, jotka eivät ole maaseutuelinkeinorekisterin tietoja. Tilastokeskuksella olevien tietojen luovuttamista koskeva vastaava säännös on tilastolaissa.

4 §. *Kustannukset.* Pykälässä säädetään tilastoviranomaiselle oikeus saada tiedot makсуitta. Ainoastaan laajojen massaluonteisten tietoaisteistojen luovuttamisesta aiheutuvat kustannukset on korvattava.

5 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuuden noudattamisen varmistamiseksi tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti ja väärän tiedon antaminen rangaistaviksi.

6 §. *Tarkemmat määräykset ja ohjeet.* Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita lain täytäntöönpanosta.

7 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lailla kumotaan maatilatilastosta annettu laki siihen tehtyine muutoksineen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakia alemmanasteiset määräykset ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön määräyksiin ja ohjein. Koska alemmanasteiset määräykset ovat lähinnä teknisluonteisia ja niitä tulisi antaa yksityistapauksittain, niitä ei ole tarkoituksenmukaista antaa asetuksen tasoisina.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu, jotta maaseutuelinkeinojen tilastointia koskevat säännökset vastaisivat nykyistä tilastointia ja tilastotarpeita.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maaseutuelinkeinotilastoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tilastoviranomainen

Maatila- ja puutarhatalouden sekä niihin liittyvän kaupan ja jalostuksen samoin kuin muiden maaseutuelinkeinojen harjoittamista koskevia tilastoja tuottaa ja julkaisee maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus.

2 §

Tiedonantovelvollisuus

Jokainen, joka harjoittaa 1 §:ssä mainittua toimintaa, on velvollinen antamaan tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot harjoittamansa toiminnan lajista, sijainnista, omistus- ja hallintasuhteista, tuotteista, taloudesta ja toiminnan edellyttämistä tuotantopanoksista sekä muista voimavaroista ja niiden käytöstä.

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä 1 momentissa tarkoitettut tiedot.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos on velvollinen antamaan tietopalvelukeskukselle salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat maatilaan ja sen hallintaan liittyvät tiedot sekä maatilan omistajaa ja haltijaa koskevat nimi-, henkilötunnus- ja osoitetiedot 1 §:ssä mainittujen toimintojen harjoittajista.

3 §

Tietojen käsittely, salassapito ja luovuttaminen

Tätä lakia sovelletaan myös maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain (1515/94) mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin

tilastotietoihin.

Tietojen keräämisen perusteissa ja järjestämisessä, tietojen käsittelyssä ja tilastojen laatimisessa sekä tietojen salassapidossa ja luovuttamisessa noudatetaan, mitä tilastolaissa (62/94) säädetään.

Sen estämättä, mitä tilastolain 18 §:n 2 momentissa säädetään, tietopalvelukeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja tilastollista selvitystä varten myös tunnistetiedoilla tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta ja ammatista edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilörekisterilain (471/87) mukainen oikeus kerätä ja tallettaa näitä tietoja.

4 §

Kustannukset

Tietopalvelukeskuksella on oikeus saada tässä laissa tarkoitetut tiedot maksutta. Jos kysymyksessä on kuitenkin tiedonantajan hallussa olevien laajojen massaluonteisten tietoineistojen luovuttaminen, tietojen luovuttamisesta välittömästi aiheutuvat kustannukset korvataan.

5 §

Rangaistussäännökset

Tiedonantovelvollinen, joka tahallaan laiminlyö tässä laissa tarkoitettujen tietojen antamisen, on tuomittava *maaseutuelinkeinotilastoista annetussa laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden täyttämättä jättämisestä* sakkoon.

Tiedonantovelvollinen, joka tahallaan antaa väärän tiedon tai ilmoituksen tässä laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi, on tuomittava *maaseutuelinkeinotilastoista annetussa laissa tarkoitettua tilastoa koskevan väärän tiedon antamisesta* sak-

koon.

Jos 1 tai 2 momentissa mainittua rikkomusta on pidettävä kokonaisuudessaan ilmeisen vähäisenä, tietopalvelukeskus voi jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikkoneen saattamiseksi syytteeseen.

lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa asianomainen ministeriö.

7 §

Voimaantulo

6 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Tällä lailla kumotaan maatilatilastosta 25 päivänä elokuuta 1975 annettu laki (675/75) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*